

Een tijdmachine in Appingedam

Column van Fridus Steijlen

Nieuwsbrief Moluks Historisch Museum december 2017

Vorige maand, op 10 november, had ik het gevoel in Appingedam in een tijdmachine te zijn gestapt. Ik liep over het paadje naar de gerestaureerde Molukse kerk en toen ik door de deur naar binnen ging, dacht ik in een foto te stappen die ik wel eens in het Moluks Historisch Museum had gezien. Een redelijk lege kerk met grote brede bogen, die de jaren zestig uitademende. Elk moment verwachtte ik het geluid van de suling (de fluit die in het woonoord meestal van plastic elektriciteitsbuizen waren gemaakt) te horen klinken en één van de kerkkoren een psalm te horen aanheffen. Maar het was 2017, dus geen plastic suling meer maar een heuse installatie voor de begeleiding van de zang, die later in het programma kwam. En ook geen koude kerk, want die was nu verwarmd. Dat moet anders zijn geweest in de jaren zestig toen er de eerste foto's van waren gemaakt.

De gerestaureerde kerk (foto: Johnny Pattipeiluhu)

Ik was in Appingedam omdat ik was gevraagd iets te komen vertellen bij de opening van de gerestaureerde Molukse kerk over Moluks cultureel erfgoed. Dat was boeiend omdat de kerk in Appingedam de eerste Molukse kerk in een woonwijk was. Appingedam was immers de eerste wijk waarheen Molukkers vanuit de woonoorden werden overgeplaatst. De bouwers van de kerk hadden opdracht gekregen om een semipermanent gebouw neer te zetten. Anno 2017 is dat wel grappig om te horen. Er klinkt in de opdracht twijfel door over de tijdelijkheid – want die kan ook semipermanent zijn – van het verblijf van Molukkers in

Nederland aan het begin van de overgang naar de woonwijken. De bouwers van toen zullen niet hebben kunnen bevroeden dat de kerk er nu nog steeds staat.

Oost Groningen is een aardbevingsgebied en dus niet altijd veilig voor oude gebouwen zoals de Molukse kerk. Tijdens de restauratie is de kerk echter aardbevingsbestendig gemaakt door aan de uiteinden de houten bogen door ijzeren bogen te vervangen. Het 'semipermanente' gebouw is daardoor een permanent gebouw geworden. De jaren zestigsfeer die ik in de kerk aantrof, was mede het gevolg van de aankleding. Tijdens de restauratie waren de oorspronkelijke kleuren hersteld, de oorspronkelijke lampen opgehangen en er zijn zelfs replica's van de stoelen uit de jaren zestig in de kerk gezet.

Interieur van de oude kerk (MHM)

Dat de 'semipermanente' kerk in Appingedam in de oorspronkelijke staat kon worden hersteld was te danken aan een twist van de geschiedenis. Na de bouw was de kerk lange tijd eigendom van het Rijk. In het kader van de historische overeenkomst in 1986 werd de kerk overgedragen aan de Kerkvoogdijraad (KVR) die de kerk zou opknappen. De Appingedamse Molukse kerk verdween uit beeld, waarschijnlijk ergens tussen de financiële escapades van de KVR en projecten die werden aangepakt. Daardoor ontwikkelde de kerk zich van 'semipermanent' tot 'semi-afbreekbaar'. Tijdens festiviteiten vanwege het vijftigjarig verblijf van Molukkers in Appingedam zakte de dominee letterlijk door de vloer van de kerk in aanwezigheid van de Appingedamse notabelen. Dat was een soort wake up call. In een gezamenlijk initiatief van de Molukse kerken (GIM en NGPMB), die van het gebouw gebruik maken, de KVR en lokale autoriteiten, werd de Molukse kerk voor een luttel bedrag overgedragen aan de stichting Oude Groninger Kerken. De volgende stap was de kerk

als Rijksmonument geaccepteerd te krijgen, daarna te herstellen in de oorspronkelijke staat en bouwtechnisch te upgraden naar de beveiligingsmaatstaven van nu. En er werd een kleine tentoonstellingskast over de Molukse geschiedenis ingericht.

De overdracht van de Molukse kerk aan de Oude Groninger Kerken moet even moeilijk zijn geweest en het gevoel hebben gegeven dat een van de eigen Molukse instituties werd onteigend. Toch is het een goede keuze geweest. De Molukse kerkgenootschappen hebben weer een sleutel gekregen en keren terug in het gebouw om te gaan kerken. Bovendien is het de bedoeling dat in de kerk meer activiteiten dan de diensten van de Molukse kerk gaan plaatsvinden. Andere activiteiten die de Appingedamse gemeenschap en anderen ertoe brengen over de drempel van deze, ooit semipermanente, Molukse kerk te stappen. En daarmee ook in een stukje Molukse geschiedenis en cultureel erfgoed.

Voor de tentoonstelling is o.a. gebruik gemaakt van de tijdschriften- en fotocollecties van Stichting Moluks Historisch Museum (foto: Martin Hillenga)